

מעדני אשר

"ל ע"י מכון מעדני אשר

מי שיכול לקיים או מצות משלוח מנות או מתנות לאביונים מה עדיף?
יש לחקור מי שיש בידו מעות מצמצמות ויכול לקיים או מצות משלוח מנות או מתנות לאביונים מה עדיף.

הנה כתב הרמב"ם הלכות מגילה פ"ב הי"ז וז"ל מוטב לאדם להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים.

ובמשנה ברורה סימן תרצ"ד ס"ק ג' הביא את דברי הרמב"ם הנ"ל להלכה.

הנה בשו"ת חמדת אריה סימן כ"ג הביא ראייה מדברי הרמב"ם הנ"ל שמי שאין לו אפשרות לקיים שניהם מתנות לאביונים עדיף.

יש להקשות על הרמב"ם: מהא דכתוב בעת ההצלה אסתר ט"ו כ"א כ"ב לקיים עליהם וגו' ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים, דכיון שבודאי מצות מתנות לאביונים גדולה ממצות משלוח מנות איש לרעהו, א"כ לכאורה היה ראוי להקדים בקרא את העיקר, והכי הוא ליה למימר ומשלוח מתנות לאביונים ומנות איש לרעהו, כך מקשה בספר אפריון, וכן בשו"ת תירוש ויצהר סימן קע"ב.

ותירץ: כי מאחר שהרגישו שכל הצלתם לא היתה אלא בזכות הצדקה, ולכן ראו לתקן אשר ביום זה ירבו בצדקה באופן היותר טוב ומעולה, וידוע כי הטוב שבצדקה הוא שתגיע להעני באופן שלא יתבייש, והנה איתא במשנה פ"ד תענית כ"ו ע"ב אמר רשב"ג לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים שבהן בנות ישראל יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש את מי שאין לו ויש לומר כי על דרך זה תיקנו גם הצדקה בפורים, לשלוח מנות גם איש לרעהו, ועל ידי זה לא יתבייש האביון ג"כ בקבלת המתנות, מאחר שדרך היום בכך, ולכן הקדים בקרא מנות איש לרעהו, כי זאת היא הקדמה נכונה לשלוח גם כן מתנות לאביונים.

ובשו"ת קרן לדוד סימן קס"ד **תירץ באופן אחר:** דכיון שמשלוח מנות אפשר לקיימו רק בפורים, ומתנות לאביונים אפשר לקיים גם אחרי פורים שיכול ליתן צדקה גם אחרי פורים, ואף דביום זה איכא מצות מתנות לאביונים בפרטות לבד מצות צדקה מה שלא שייך ביום אחר, מ"מ גוף הדבר נוהג גם ביום אחר.

האם מצות מתנות לאביונים עדיף לתת באופן שלא ידע ממי קיבל כמו בצדקה?

יש לחקור האם מצות מתנות לאביונים עדיף לתת באופן שלא ידע ממי קיבל כמו בצדקה או אינו מקיימים מצוה רק אם ידע ממי קיבל.

הנה בספר אמרי אמת מהרב ר"מ מפשע ז"ל כתב לענין מתנות לאביונים דבוודאי יוצא אם אין המקבל יודע ממי קיבל, דמתנות לאביונים הוא מגדר צדקה, וזו היא הצדקה המוכרת כדאיתא ביו"ד סי' רמ"ט.

אבל בספר גליוני הש"ס מהגר"י ענגיל ז"ל שבת י"ע"ב כתב לחדש דמתנות לאביונים כיון דכתיב לשון מתנה צריך המקבל לידע ממי קיבל ואינו יוצא אם אינו יודע מי הוא הנותן, ודיק מלשון מתנה וגם מדברי המהר"ל ז"ל בגור ארי" לשבת שם.

וכן בספר הנפלא פרדס יוסף החדש על פורים מאת ידידנו הגאון הנפלא רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א ע"מ ש"כ"ד מביא שהגאון הגדול רבי חיים קנייבסקי שליט"א נשאל גם בשאלה הנ"ל ופסק דבמתנות לאביונים חייבים לדעת מי הנותן.

ומביא ראייה: ממה שכתב רש"י ביצה ט"ז עמוד א' על הא דאיתא בגמ' שם "הנותן ככר לתינוק צריך להודיע את אמו" וז"ל לעשות לו אות וסימן, שאם יאכלנו קודם שיבא לאמו תראה את האות, ותשאלנו: מי עשה לך כך, והוא יאמר פלוני, וגם נתן לי פת, ומתוך כך ידעו אביו ואמו שהוא אוהבם, ותרבה אהבה ורעות בישראל, הכא נמי יש לומר דזהו הענין היינו שעל ידי שידע מי זה שנותן לו מתנה ידע שהוא אוהבו ותרבה חבה ורעות ביניהם, והרי זה דומיא דמשלוח מנות איש לרעהו שהמשלוח מנות גורם לרעות.

ובקדושת לוי סוף קדושה שניה כתב דמתנות לאביונים ועניים צריך ליתן בשמחה ובטוב לב ובצינעא שלא יבוש העני ע"ש, לכאורה משמע שצריך לתת באופן שלא ידע.

ואפשר לדחות: שצריך לתת בצנעה שאף אחד לא יראה, אבל צריך לגלות לו מי הנותן.

תגובות אפשר לשלוח עד יום ב' בערב

להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
רח' תכלת מרדכי 4/15 רמת בית שמש
לבירורים בכל ענייני המערכת, בטל: 053-3166560
מייל: m0533166560@gmail.com פקס: 077-4448278

גליון זה נודב ע"י ידידנו גיסי היקר שלוחא דרבנן מקבל כל אדם בספר פנים יפות העומד לימין המערכת בכל עת הרה"ג רבי **מנחם מנדל רייך** שליט"א בעל מהדורת מעדני אשר עניני בר מצוה לרגל שמחת אירוסיו בנו הבה"ח המופלג בתויר"ש ידידנו כמר **שמעון** נ"ו מבחירי ישיבת צאנו ע"ב **בת כ"ק האדמו"ר מסוואראן שליט"א** וברכת מזל טוב למו"ח הגאון **בן ציון רייך** שליט"א נאמן בית אדמו"ר בית צאנו ולסבא ידידנו אביהם של יתומים הרב **חיים יצחק כהן** שליט"א יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידנו הרב **יצחק משה צימרמן** שליט"א לונדון בעל מהדורת 'מעדני אשר' חלק ה' **לזכות את הרבים לרגל ימי הפורים** יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידנו הרה"ג **מנחם מנדל שטיינמעץ** שליט"א יוניאן סיטי לעילוי נשמת אביו הרב **אליהו יעקב מנחם מנדל ז"ל** נלב"ע ז' אדר ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידנו הרה"ג **שלמה יואל כהן** שליט"א בית שמש לרגל שמחת חבר מצוה לבנו היניק וחכים כמר **יקותיאל יהודה** נ"ו וברכת מזל טוב לאביו הרב **שמואל מאיר הכהן** שליט"א קרית צאנו נתניה יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה הרב מצוה **תתקיים ביום ב' פרשת כי תשא** אולמי בעלזא "אהל פיגא"

האם יש חיוב לחנך את בניו שהגיעו לחינוך

במשלוח מנות או במתנות לאביונים?

יש לחקור האם יש חיוב לחנך את בניו שהגיעו לחינוך במשלוח מנות או במתנות לאביונים.

הנה בפרי מגדים סימן תרצ"ה **כתב שקטנים בני חינוך חייבים ככל מצות דרבנן.**

וכן כתב בספר יסוד ושורש העבודה שער המפקד פרק שישי כתב יראה האדם שגם אשתו ובניו הקטנים יקיימו מתנות לאביונים, שמצוה זו היא חיוב על כל איש ואשה, ולחנך בניו הקטנים כמו בשאר כל המצות.

אבל באשל אברהם בוטשאטש סימן תרצ"ה כתב דבמשלוח מנות מחנכים אותם, אבל לא במתנות לאביונים, דכיון שאין להם על פי רוב מעות שלהם כלל, לא שייך בזה חינוך, וכמו כל בני עניים שפטורים מחינוך בזה דלא גריעי מגדולי עניים, וגם גדולים הסמוכים על שולחן אחרים מקילים בזה.

ובחשוקי חמד מגילה י"ט ע"מ ב' כתב ויתכן דתלוי במחלוקת הב"ח והפ"ח אם עני חייב במתנות לאביונים שלדעת הב"ח הסובר דעני חייב, הוא הדין שיש לחנך קטנים, אולם לפ"ח סימן תרצ"ד סק"א הסובר דעני פטור ממתנות לאביונים, לפי זה גם קטן פטור, וממילא כיון דפסק המשנה ברורה סימן תרצ"ד סק"א שגם עני המתפרנס מן הצדקה צריך לתת ממה שנתנו לו, גם קטן חייב לתת מדין חינוך, אלא שיש לחלק שעני יש לו כסף משלו, שהרי מקבל מן הצדקה, אך קטן שאין לו כסף משלו, אינו חייב לתת מתנות לאביונים.

ובאחרונים כתבו: דהעצה הטובה לחנך ע"י ששולחים איתם משלוח מנות ומעות לאחרים דבכך מתקיימים מצות חינוך.

וכן כתב בספר קדושת לוי קדושות לפורים קדושה שניה וז"ל ומה טוב שישלח 'מתנות לאביונים' על ידי בניו ובנותיו הקטנים כדי לחנכן במצות, **וזכור אני כשהייתי קטן היה אבי ע"ה משלח על ידי לאיזה עניים, ולא שלח על ידי משרת, כדי לחנך אותי במצוה והכל בשמחה ובטוב לבב, ובצנעא שלא יבוש העני.**

האם אפשר לקיים מצות מתנות לאביונים במתנה על מנת להחזיר?

הנה הפרי מגדים אורח חיים משבצות זהב סימן תרצ"ד כתב נסתפקתי, מנתנה לאביון אם מהני על מנת להחזיר, ומשלוח מנות לא מהני, כי מנות מאכל ומשקה שישמחו בפורים.

יש להקשות: הרי מבואר ברמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פ"ב הי"ז בטעמא דמשלוח מנות ומתנות לאביונים, למען שמח לב עניים ויתומים, ואי צריך להחזיר שמחה זו מה עושה, והוא תמוה לכאורה, כך מקשה בילקוט הגרשוני סימן תרצ"ה, וכן בשו"ת לבושי מרדכי אורח חיים מהדורה תניינא סימן ט'.

וכן בשו"ת יוסף אומץ סימן פ"ב לרבינו חיד"א תמה על הפרי מגדים דלפי הטעמים שנתנו מהראנ"ח ומהר"י ביערת דבש נראה דלא סגי אלא שאין להוציא דין מכח הטעמים וכמ"ש מהרא"י בכתבים סימן ק"ח. וכמ"ש במ"א אך מסתברא דלא סגי במתנה ע"מ להחזיר והדבר פשוט בעיני.

ברכת מזל טוב לידידנו
הגאון רבי אליעזר רבינוביץ שליט"א
לרגל שמחת הבר מצוה לבנו כמר מנחם מנדל הכהן נ"י
ולרגל הוצאת הספר הנפלא
"בר מצוה כהלכתו" על עניני בר מצוה
יהא רעוא שבזכות מעשיו הכבירים להגדיל תורה יזכה לרוות נחת דקדושה
מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

"ומרדכי יצא בלבוש מלכות"
הופיע הספר הנפלא
"לבוש מרדכי"
על כל עניני הפורים והמסתעף
מאת אחי הגאון רבי מרדכי שוורץ שליט"א
מו"צ שכונת מרום שיר בני ברק
אפשר להשיג את הספר אצל המחבר
בטל: 058-3215111

האם מי שמבטל תורה אינו מקיים מצוות מחיית עמלק?

איתא בגמ' בכורות ה' ע"מ ב' על הפסוק בפרשת בשלח י"ז ח' "ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים" דכיון שרפו ידיהם מן התורה מיד ויבא עמלק דרשו דהפסוק בא להודיע הסיבה ששלט בהם משום דהיו ברפידים דהיינו שרפו ידיהם מן התורה.

והחיד"א על המועדים כתב כיון שעמלק בא רק בגלל ביטול תורה שרפו ידיהם מן התורה, א"כ מי שרוצה לקיים מצוות מחיית עמלק חייב נמי ללמוד דאם לא יבא עמלק.

מעדני אשר: נראה לומר לפי זה טעם חדש מדוע צריכים לשתות יין בפורים, כיון דבלא תורה אין מקיימים מצוות מחיית עמלק, ובגמ' סנהדרין ל"ח ע"מ א' מבואר דשתיית יין גורם שידברו הרבה דברי תורה, לכן תיקנו לשתות יין שזה יגרום לדיבור בדברי תורה, ובכך ימחק לגמרי זכרו של עמלק.

ובספר מנחה בלולה כי תצא **כתב חידוש נפלא מדוע תיקנו לשתות יין בפורים** וז"ל על דרך שאחז"ל בגמ' פסחים ק"ו א' זכרהו על היין, כך זכירת ענין עמלק בפורים במגילה ועל היין. ומכאן אמרו חכמים ז"ל מצוה לבסומי בפורים.

ובשפת אמת פורים תרמ"ח הקשה על הא דדרשינן בגמ' מגילה ט"ז ע"מ ב' על הפסוק "ליהודים היתה אורה" **אורה זו תורה** וכו' דיש להקשות מדוע לא פירש הפסוק להדיא ליהודים היתה תורה.

ומתוך באופן נפלא: הענין הוא שזה עצמו היה הגאולה והישועה שהרגישו בני"י זאת בנפשותם, כי התורה היא האורה, דאין מציאות לאור ושמחה אמיתית בלי תורה, וזה עצמו מה שדרשו חז"ל שבת פ"ח ע"מ א' הדר קבלוה בימי אחשורוש, פרש"י מאהבת הנס, שמקודם היו בבחי' אמונה כמ"ש כפה עליהם ההר כו', ועתה הבינו בעצמם חיבת התורה ומצות, וז"ש קיימו מה שקבלו כבר שמקודם היה בחינת קבלה ואמונה ועתה נתגלה להם בפועל בנפשותם.

האם ימי הפורים האלו הוא כמו ימים נוראים?

הנה החיד"א כתב בספרו נחל אשכול על הפסוק במגילת אסתר ט' כ"ב "איש לרעהו ונתנות לאביונים" ראשי תיבות אלול, רמז להתערר ליראה את ה' כשם שמתעורר בחודש אלול.

וכן רמז רבינו הקדוש ראש השנה דף כ"ז ע"מ ב פרק ג' משנה ט' ק"י שְׁהִיָּה עוֹבֵר אַחֲרֵי בֵּית הַפְּנִיָּת, או שְׁהִיָּה בֵּיתוֹ סְמוּךְ לְבֵּית הַפְּנִיָּת, וְשָׁמַע קוֹל שׁוֹפָר או קוֹל מְגִלָּה, אִם כִּן לְבוֹ, יִצָּא, וְאִם לֹא, לֹא יִצָּא אֶף עַל פִּי שְׁזָה שָׁמַע וְזָה שָׁמַע, זֶה פֶּן לְבוֹ וְזֶה לֹא כִּן לְבוֹ, אֲגַב אֲוֹרְחִיהָ קָא מְשַׁמַּע לֵן דְּשׁוֹפָר וּמְגִילָה כִּי הַדְּדִי נִינְהוּ, ומי שיש לו מוחו בקדקדו ישפוט בצדק כי בעבור שהגדיל ה' עמנו מאוד להצילנו ממות לחיים אין ראוי לאבד ולהפיר יראה ולפרוק עול תורה ומצוות חס ושלום וגילוי ברעדה כתיב, ודי למי שיש בזה לב.

ובזוהר הקדוש תיקוני תיקון כ"א, מובא בקדושת לוי קדושות לפורים קדושה ראשונה, וכן ביערות דבש ח"א דרוש ח, וכן במאור ושמש רמזי פורים "יום כפורים" שהוא כמו פורים.

ובשם משמואל שמות פרשת תצוה וזכור שנה תרפ מבאי מה שהגיד כ"ק הרבי ר' יצחק זצלה"ה מווארקא שיי"ב י"ג באדר שלשה ימים אלו הם דוגמת שלשה ימי הגבלה למ"ת כן לפורים דהדור קבלוה בימי אחשורוש.

"קול המעדנים"
אפשר לשמוע שיעורי המעדני אשר בהלכה והגדה
שנאמרו בקהלות הקודש בארץ ובחול
במספר 079-5702714
וכן קול הלשון ישיר 073-2951280
וכן קול הדף 8-199-02640000
מדור ווארט על הפרשה

איזה היתר יש למלאות שחוק פיו בפורים בכל מיני דברים

הרי זה איסור גמור?

קימ"ל אורי"ח סימן תק"ס אסור לו לאדם למלא שחוק פיו בעולם הזה.

ובטורי זהב שם מדייק דמלשון הזה משמע דגם שלא בזמן הגלות אסור למלא שחוק פיו, דלא כנוסח הטור שכתב שאסור למלא שחוק פיו בגלות הזה, והכריע הטורי זהב שיש חילוק בזה דלענין שמחה שאינו של מצוה ודאי אסור אפילו שלא בזמן הגלות למלא פיו שחוק, אבל בשמחה של מצוה היה היתר בזמן שב"ה קיים כגון שמחת בית השואבה ושמחת דוד שהיה מכרכר בכל עוז ובזמן הגלות ערבה כל שמחה ואפילו בשמחה של מצוה כגון בחתונה או פורים מ"מ לא ימלא פיו שחוק, וכן פסק המשנה ברורה סימן תק"ס.

ובספר משנה שכיר מועדים פורים כתב דאפשר לומר בטעמא דמילתא דממלאין פה בשמחת פורים אף בזמן הזה: כיון דאמרו ז"ל ליקוט משלי ט' דשמחת פורים לא יהיה בטל לעתיד לבא אף בזמן הגאולה, ובספר תפארת ישראל למהר"ל מפראג ז"ל פרק נ"ג ביאר בטוב מדרש זה, כי ימי הפורים הן מימי עולם העתיד מזמן התחיה, עיין שם באריכות שהוא מעין עולם הבא שכולו טוב, ועל כן כל פורים ופורים הוא יום גאולה וזמן גאולה, ובזמן הגאולה שפיר מותר לשמוח בפה מלא, ככתוב בפרישה הנ"ל, על כן שפיר נהגו בבית ישראל סבא למלא פה בשמחה של מצוה בשירות ותשבחות לה' צבאות בהזכר חסדיו ושבחיו של מקום, כך נראה לי בישוב מנהגן של ישראל.

ובספר רבי צדוק הכהן מלובלין ליקוטי מאמרים עמוד צ"ג כתב וכן מנהג לעשות כל מיני שחוק בפורים ומנהג ישראל תורה דהוא על דרך שנאמר תהלים ב' ד' יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו, דיום אשר שברו וגו' נהפוך הוא וגו' דזה שחוק גדול כאשר נהפך קיווי של רשעים ואומות העולם מהיפך להיפך.

נראה לומר בטעם שנהגו לומר מילתא דבדיחותא בפורים: דהנה איתא בגמ' שבת ל' ע"ב ב', וכן פסחים קי"ז ע"ב א' רבה מקמי דפתח אמר מילתא דבדיחותא, חזינן דרבה הבין שכדי שיהא חשק ללמוד צריך להתחיל במילתא דבדיחותא.

ושמעתי לפרש בדרך צחות דיש ראייה מפסוק מפורש דמותר לומר מילתא דבדיחותא ממש לפני שמתחיל ללמוד: דכתוב בתהילים פרק א' "ובמושב לצים לא ישב כי אם בתורת ה' חפצו" דהיינו דסתם אסור לומר בדיחותא, אבל אם רוצה לומר שיעור מותר כדי שיהא חשק ללמוד.

וכן משמע בתפארת יהונתן פרשת ראה עה"פ וכל מבחר נדריכם וגו' דהוא ממש מילתא דבדיחותא דאיתא בגמרא דרגילין היו לומר בימי הקדמונים קודם הלימוד איזה מילתא דבדיחותא, ולבאר דרך הלצה ליתן טעם לזה, דאמרו חז"ל שיחת חולין של ת"ח צריכין לימוד, כי לפי קדושת ישראל אסור להם לשוח שיחת חולין כלל, אבל באמת מפני מה תיקנו לשוח מילתא דבדיחותא קודם הלימוד, רק דאיתא דבכל המצות תיקנו חכמים ליתן חלק נס"א שלא יקטרגו על ישראל, ולכך בתפילין תיקנו שיהיו השערות מגולין קצת, והנה בלימוד אין לס"א חלק בה כלל, ולכך תיקנו לומר איזה מילתא דבדיחותא קודם הלימוד וכו' עכ"ד, ובפני יהושע ריש כתובות כתב דחס ושלום לומר שאמר מילתא דבדיחותא ממש.

מעדני אשר: לפי זה אפשר לומר דמבואר בגמ' שבת פ"ח ע"ב א' דבפורים קיבלו את התורה באהבה לכן תיקנו לומר מילתא דבדיחותא לפני שמתחיל ללמוד שיהא לו חשק ללמוד.

מדור משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידנו ר' מרדכי זיסקינד הגר שליט"א מנתנו

ענינו של יום: מחיית עמלק ופורים

א רשעות עמלק יותר מכל האומות. הרבה אומות ומלכים רבים קמו עלינו ברשעותם להשמידנו ולהחטיאנו, אבל רק על עמלק נצטוונו במצות עשה "זכור את אשר עשה לך עמלק", ותמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח, ורק עליו נאמר מלחמה לה' בעמלק מדור דור" - ואמרו חכמינו ז"ל: נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כולו, עליו אנו מתפללים כמה וכמה פעמים ביום: "יתגדל ויתקדש שמייה רבה" שיהא שמו של הקב"ה שלם במחיית עמלק, וצ"ב מה היה חטאו הגדול של עמלק עד כדי כך, יותר מלבן הארמי שביקש לעקור את הכל, יותר ממצרים ופרעה, יותר מנבוכדנצר, יותר מטיטוס, והנה בחז"ל כתוב שקירר את האמבטיא וכו', והא גופא יש להבין במה זה היה חמור כ"כ יותר מכל הרשעים האחרים?

ב מחיית אשת עמלק. א. אומרים ב"שושנת יעקב" "ארורה זרש אשת מפחיד", ולכאורה צ"ב דמשמע דהסיבה שזרש היא ארורה משום שהיא אשת מפחיד, והרי ארורה היא מחמת עצמה שהרי השיאה את העצה לתלות את מרדכי על העץ, ב. והנה בדין חובת מחייה כל שחל עליו שם זכר עמלק, (ועיין פרש"י דברים כה יט "בהמה זו משל עמלק הייתה") ל"ע מה הדין באשה שאינה מזרע עמלק שהתחתנה עם עמלקי האם היא ג"כ בכלל "זכר עמלק" ויש חיוב למחותה, וביאור הספק דאפשר שרק בהמה בעלת בחירה נגררת אחר בעליה וחשיבה בכלל "זכר עמלק" אך באדם בעל בחירה לא, וא"כ מדין מה הייתה ארורה?

ג מחיית עמלק בזרע ישראל. כתב הגר"א (אבן שלמה, פרק יא ענין חבלי משיח): הערב רב דבוקים מאוד בישראל וכו', ה' מיני רב יש בישראל וכו' ובעלי מחלוקת הם גרועים מכולם והם נקראים עמלקים, ואין בן דוד עד שימחו מן העולם וכו'. עמלקים הם ראשי ישראל בגלות ועליהם נאמר היו צריה לראש, וכל עזי פנים ורשעים שדור הם מנגלוש שמתן של ערב רב ובני קין וכו', צ"ע לגבי איזה דין ס"ל להגר"א דיש להם דין עמלק, והאם כשיהיה מצווה עלינו למחות את זרע עמלק בב"א, הם גם יהיו נכללים במצוה זו.

ד דורו של מרדכי מסרו נפש - היכן? ז"ל רש"י שיר השירים ה, ח, בשבעתי אתכם - האומות אנשי נבוכדנצר שראיתם בחנניה מישאל ועזריה מוסרים עצמם לכבשן האש ואת דניאל לגוב אריות על עסקי התפלה ואת דורו של מרדכי בימי המן. אם תמצאו את דודי - לעתיד לבא ליום הדין שיבוקש מכם להעיד עלי כענין שנאמר (ישעיה טו) יתנו עידיהן ויצדקו. מה תגידו לו - שתעידו עלי שבשביל אהבתו חילתי ביסורים קשים ביניכם יבא נבוכדנצר ויעיד יבא אליפו וצופר וכל נביאי האומות ויעידו עלי שקיימתני את התורה: משמע שגם 'הדור' מסרו נפשם, ואל מה המכוון? והרי בפשטות כולם כרעו להמן חוץ ממרדכי, דוחק שבדור' יהי הכוונה על 'אסתר' שמסרה נפשה ליכנס למלך.

ה נהנו מסעודתו של אותו רשע והשתמשו בכלי המקדש. יש להבין במה חטאו ישראל שהשתתפו בסעודתו בזמן שהשתמשו בכלי המקדש דהרי עפ"י ההלכה אין בזה שום עבירה, שהרי הדין הוא שכלי המקדש ששבו הגויים במלחמה על ישראל יורדים מקדושתם לגמרי ונעשים חולין גמורים, ומקרא מלא בזה באו פריצים וחללוהו, וא"כ אין בזה שום איסור של מעילה בקדושה ומדוע חשיב חטא לישראל עד כדי שמכח זה נגזרה גזרת להשמיד להרוג ולאבד, וצ"ע.

ו חידה. מה אסתר עשתה לצורך ביהמ"ק, והיכן זה מרומז?
ז חידה. איזה דין נקט אחד מגדולי הפוסקים במשלוח מנות מכח הכלל של דרכיה דרכי נועם.

ח חידה. כמה קולות בדינים והלכות מציינו בפורים מכח השמחה.
ט חידה. קי"ל הדר בעירות המסופקות צריך לקרות המגילה ב"יד ובט"ו נמצא דצריך לקרות ד' פעמים, איך שייך הכ"ת דיקרא ג' פעמים ויצא יד"ח.

כללי השתתפות

1. כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה על סך 1000 ₪.
2. כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכויו בהגרלה.
3. כל חודש, בראש חודש תעריך הגרלה בין כל השולחים, הוזהר ייבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
5. שימו לב חשוב מאוד: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 077-5558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ שם מלא, כולל/ ישיבה. ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. (לברורים ופרטים נוספים בטלפון 053-3154010 בשעות הערב בין 8:00 ל-9:00 בלבד). השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. יש עדיפות לשלוח התשובות מוקדם במייל כך כי זה ייכנס בעוה"י לספר שיצא לאור בעתיד בל"ו. שאר עניני העלון לא שייכים לפקס או מייל או טלפון זה, אלא כמצויין במסגרת ע"ג העלון.

תשובות ניתן לשלוח עד ר"ח ניסן

לאחר ר"ח ניסן יהיה הגרלה על חודשים אדר ושבת שני פרסים

מכתבים למערכת

מדוע צדקה לנדבת המשכן היו חייבים לתת רק לשם מצוה מאי שנא משאר צדקות שאפשר לעשות לשם פניות אחרות

מה שהקשתם בשם הראשונים על מה שכתב רש"י על הפסוק ויקחו לי תרומה, לי לשמי, משמע מדברי רש"י שמצוות צדקה לבית המקדש חייב להיות לשם שמים ולא לשם פניות אחרות, דקשה הרי איתא בגמ' פסחים ח' ע"מ ב' האומר סלע זו לצדקה בשביל שיהיה בני או שאהיה בן העולם הבא הרי זה צדיק גמור, ותרצתם בכמה אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א

דומ"ץ מחזיקי הדת, אהבת תורה, הישר והטוב, בית הוראה דישיבת מיר, לשכת המוסקים ביתר עלילת. נראה לתרץ בעוד כמה אופנים, **האחד** כי הטעם בדבצקה לא בעי לשמה כיון דכל המטרה הוא להחיות בעוד ידו וזה שייך רק בצדקה לעני ולא לצדקה עבור בנין בית המקדש, **השני** כי דתרומת המשכן היה לכפר על מעשה העגל ודבר הבאה לכפר צריך שיהא לשמה, **השלישי** כי נבדנת המשכן שמה שנדב שאר כל הזמן, וכל הזמן שרואה את החפץ שנדב מתגאה ומחזיק טובה לעצמו גרע טפי מנותן לעני ובשעת הניתנה נותן בשביל פניה, הרביעי כי כיון דבתרומת המשכן נדבו כל ישראל בבית אחת ובדאי רוב ישראל נתנו לשמה שהיו דור דעה לכן רצה התורה דגם כולם יתנו לשמה כדי שלא יהא חלק מהמשכן שנדבו לשמו וחלק היו שלא לשמו.

הרה"ג רבי יהודה הלוי ליטש ראזענבוים שליט"א ישיבת מנחם מנדל הלוי סאטמאר שליט"א מבריסק נראה להעיר, דזקני הגה"צ מוה"ר עזריאל הלוי ראזענבוים שליט"א מראשי ישיבת גליטסהעד בספרו זכון משה עה"ת תירץ בדבכדי לזכות להשראת השכינה צריך כולו לשמה וא"א סגי בלשמה ושלמו, ומביא שכן כתב בספר לב אליהו.

הבה"ח משולם זאב הלוי לוינגער נ"י ניו יארק

נראה לתרץ, ע"פ הביאור של הבית הלוי בהשקפה אשר בסוף פ' תשא דע"מ "שיחיה בני" באמת הו"ל מאותו ענין של מצות צדקה, דמה בכך שהוא בנו וצריך להחיות וכו' עיי"ש שמבאר שא"י נחסר מדין 'מצות צריכת כוונה', כיון דהוה מאותו הענין של המצווה ולהחיות בנו ג"כ צדקה, ומשו"ה הוא צדיק גמור, א"כ לפי"ד הו"ל דין מיוחד לגבי 'שיחיה בני' וצדקה, וממילא לא שייך לגבי ענין של תרומת המשכן, ולפי ביאורו לשם "כבוד" אינו מאותו ענין ונחסר עכ"פ מדין 'מצות צריכת כוונה' ודו"ק, עוד נראה לתרץ, דהנה כאן בבניית המשכן היה ענין מיוחד שהיה צריך להיות כולו לשמה, ואינו כסתם צדקות. והוא כמו שביאור הגר"ח מוואלאזין הידועים, ענין מה שבצאלל היה צריך להיות ל"יחשוב משבחת" שלבניית המשכן היה צריך מחשבות היותר לשמה ולפי דרגת הלשמה של הנותן כך היתה נדבתו הולכת וכגון לקודש הקדשים הי' צריך היתר נקי לשמה ממש, והוסיף מרן הגר"ח הלוי מבריסק ביאור כוונת דבריו שבלעדי ה"לשמה" אין ביכלתו לבנות קודש כלל ודו"ק. וזה הכתוב רש"י לי לשמי, דאין זה כשאר מצוות מצו"צ לשמה ודו"ק.

מדוע כתבה התורה את מצות נתינת תרומה בלשון קיחה הר מדובר במצות נתינה

מה שהקשתם בשם האחרונים מדוע כתוב ויקחו לי תרומה, מדוע כתבה התורה את מצות נתינת תרומה למקדש בלשון קיחה הר מדובר במצות נתינה, ותרצתם בכמה אופנים.

הרה"ג שמואל דוד בידר שליט"א בני ברק ויזניץ

נראה לתרץ, ע"פ מה שהבאתם בפרשת תרומה שנת תשס"ו: מהכתב סופר על מה דאיתא סו"ט כ"ב את ה' מהונך וברש"י שם בשם המדרש אל תקרי מהונך אלא מגרונך, יש להקשות איך יכולים לקיים מצות צדקה ע"י הגרון, ותירץ ע"פ מה דאמרין בגמ' ב"ב ט' ע"א גדול המעשה יותר מן העושה, וזה כונת המדרש אל תקרי מהונך, לא העיקר מן שנותן צדקה, אלא צריך מני שיהא מתירא חרדים דהיינו שהולך לצעוק בגרון שיתרמו סוף, לפי הני"ל אתי שפיר מדוע כתוב ויקחו דכוונת התורה שיקחו זה מזה ויביאו את זה לממשכן.

הרה"ג משה יוחנן שיינפלד שליט"א כולל בעלזא בית שמש

נראה לתרץ, שהקב"ה ציוה למשה רבינו שיקח מכל אחד ואחד מישראל, גם מאלו שלא ירצו כל כך, וע"י מה ויקחו בדברים שאשרים שאתם נותנים למקדש ה' כדי שלכל אחד מישראל יהא חלק בבנין המשכן.

הבה"ח דוד בידרמן נ"י בית שמש מבחיני ישיבת אהלה של תורה דויטש ישיבת אהלה של תורה

נראה לתרץ, דבאבן עזרא כתב דויקחו הכוונה קחו מאתכם לשמה ותנו לי לשמי ולא רק הניתנה יהא לשמה גם הלקיחה שיהא כבר לשמה.

הבה"ח יקותיאל יהודה דויטש נ"י מבחיני ישיבת אהלה של תורה דויטש ישיבת אהלה של תורה

נראה לתרץ, ע"פ מה שכתבו הספרים דכל הכספים שנותנים לצדקה זה כסף שהקב"ה הניח בפקדון אצל האדם כדי שיעשה מצוות עם זה, לפי זה אתי שפיר מדוע כתוב לשון לקיחה שאינו נותן כלום הוא רק עושה את השליחות של מעשה הלקיחה.

גליון זה נודב ע"י ידידניו

הרה"ג **אביחי יהודה כהן** שליט"א בית שמש

מחשובי המזכים את הרבים

לרגל שמחת אירוסי בנו הבה"ח המופלג בתור"ש כמר **חנוך** ג"וי עב"ג תחי

יהא רעוא שבזכות זכוי רבבות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידניו

מעסקני קהילת בעלזא בית שמש

הרב **לוי יצחק וידר** שליט"א

לרגל שמחת הבר מצוה לבנו כמר **אלימלך** ג"וי

יהא רעוא שבזכות זכוי רבבות ריווה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

הבר מצוה תתקיים א"י"ה במוצ"ש פ' תצוה אולמי בעלזא "אהל פיגא"

מדוע מיד שאמרו ישראל נעשה ונשמע ציווה אותם דווקא במצוה של ויקחו לי תרומה מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בתנא דבי אליהו פרק י"ז כיון שאמרו ישראל נעשה ונשמע מיד אמר להם הקדוש ברוך הוא ויקחו, דיש להקשות מדוע אחרי שקיבלו על עצמם לקיים את כל התורה ציוו אותם דווקא מצוה זו של לקחת תרומה, ותרצתם בכמה אופנים.

הגאון מתתיהו ישראל הורוויטץ שליט"א לייקוד מחבר ספר "אוצרות חיים" על מסכת ברכות נראה להעיר, דבספר זרע יצחק ביאר שאחרי שקיבלו ישראל התורה והתחייבו חוץ מקיים כל מצוותיה גם ללומדה אמר הקב"ה איך יזכו בה אותם שלא יכולים ללמוד מחוסר פנאי או סיבה אחרת אינו אלא על ידי שיתמכו ויחזיקו בממונם וממילא ייחשב להם כמו שלמדו הם בעצמם ולהאמר ויקחו לי תרומה היינו שיתרמו ממונם להחזקת התורה ואמרו ויקחו שבתרומתם הרי הם לוקחים חלק בתורה.

הגאון יצחק מאיר ניימאן שליט"א ר"מ בישיבת נחם ישראל בית שמש נראה לתרץ, ע"פ מה דאיתא מהבעל שם טוב דאמר חל התעוררות לאדם לדבר קדושה ומצוה לביבי שאר התעוררות בלבשו מעשה יא אחרת תפוג התעוררות ולא תשאיר כל רושם על הדרך, דבשפת אמת הרמב"ן והקדושת לוי על הפסוק שיר תשי"ב ב' ז' א"ם תעירו ואם תעוררו את אהבה עד שתחפץ, שמידי שנתעורר אל האדם אהבת הבורא או יראת הבורא ברוך הוא, יכנסיהו לחפץ של מצוה שלא יאבד ההזדמנות היקרה, לכן כשנתעוררו בני ישראל בנעשה ונשמע, ציוה אותם ויקחו לי תרומה, זו החפץ שעשו מהתעוררות.

הגאון יואל אברהם מושקוביץ שליט"א כולל סאטמאר ירושלים נראה לתרץ, ע"פ מה דאיתא בגמ' ע"ז י"ז ע"מ ב' אמר רב הונא כל העוסק בתורה בלבד ואינו עוסק בצדקה ובנמילות חסדים דומה כמי שאין לו אלוה, לפי זה אתי שפיר דכיון שאמרו ישראל נעשו ונשמע שרוצים לקבל את התורה, אז מיד אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה דצריך גם ליתן צדקה, דתורה בלא צדקה אין התורה חשובה.

הרה"ג פ"מ מ"מ ישראל נח גוטמן שליט"א ירושלים נראה לתרץ ע"פ שפירש"י ילי, לשמי בהקדם מה שפירש בענין יעקב שבת פ"ח בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמת יצתה בת קול ואמרה מי גלה רז זה לבני. ופירש ע"פ"ם דאיתא קידושין מ' תלמוד גדול שמביא ליד מעשה, כי יצר לב רע מעוריו ואם רוצה להנצל מיצה"ר יעסק בתורה כי התורה תבלין ליצה"ר, אבל המאלכים שאין להם יצה"ר המעשה עיקר לכן ברישא עושין וחדר לשמוע, הלכך גם ישראל בשעה שאמרו נעשה ונשמע היה לבם שלם עם הקב"ה ונקטר יצה"ר מלבם לא היו צריכין לשמוע תחלה, ולכן גם זכו לשני כתרים הפי' כי אם לא היו מקדימין עשייה לשמיעה היה לימוד רק תכליתי המעשה ולא היו זוכים רק לכתר אחד כיון שהכול דבר אחד הוא אבל עכשיו שהקדימו עשייה לשמיעה זכו לבי' כתרים, נשמע מזה שהדרך הנכון הוא עשייה קודם שמיעה. ואיתא בספר הלוקטים פרשת ראה סי' ט"ו מ"ה ח"ס ויחסיא כשאדם מקדים ליתן צדקה לעני טרם שהעני פושט ידו, אז נעשה שם הוי"ה כסדר, דהיינו הפרוטה היא יו"ד, והי' אצבעותיו של בעה"ב הרי ה', והיד של בעה"ב הוא בדמות וא"י, והי' אצבעות של העני הרי ה'. אבל אם העני הוצרך לפשוט ידו תחלה לקבל, הרי נעשה ויהי של הפרוטה תחלה, ואח"כ ע"י הפרוטה והי' אצבעות של בעה"ב נעשה י"ה, נמצא שם הוי"ה שלא כסדר ומורה על דינים, וזוה פירשו הפסוק בפרשת ראה ורעה עינך באחיך האביון ולא נתן לו פירוש שלא נתן לו אתה תחלה רק ע"י התעוררות העני אז, ויהי' פירוש ויהי' תחלה ואח"כ י"ה שם הוי"ה מהופך יך חטאי' נמצא שגם כאן אצל מצות צדקה יש סדר נכון וראוי כמו אצל נעשה ושמע, ובכך בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע כמו המאלכים שזה הסדר הדין אצל הקב"ה מיד אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה דהיינו לי לשמי כלומר שם הוי"ה ברוך הוא כסדרן כ"ל דייקא אצל מצות צדקה.

הרה"ג רבי מרדכי אברהם רוזנפלד שליט"א קרית בעלזא גבעת זאב נראה להוסיף מדברי הגרונת הבושם בפרשתו שהקשה ג"כ זה ותירץ שהשם ביקש קודם כל תרומה בלי לומר למה מיועד התרומה כי אם היה אומר להם מייד שזוה למקום השראת השכינה בישראל בודאי היו קופצים ליתן כולם והיהודים אכן נתנו עוד לפני שידעו שזה מיועד למשכן ובהו גם מקושר שגם בנעשה ונשמע קיבלו עליהם מצוותיו עוד לפני שידעו מה ציווה.

הבה"ח חנניה יו"ט ליפא דייטל נ"י מבחיני ישיבת גדולה מר"ט סאטמאר בני ברק נראה לציון מה שתיירץ כ"ק מרן רבינו אדמו"ר הגה"ק מסאטמאר שליט"א שכלאורה כבר הקשו המפרשים האיך נשתמשו בהמשכן בכסף הגזול מהמצרים, ותרצו שעשה דוחה לא תעשה ואין בכסף של עכו"ם ממון תבירו, והאיך נודע להם דין זה יש לומר כמו שכתבו בטעם קדימת נעשה ושמע על הענין ונשמע על הלא תעשה ורמזו דוחה לא תעשה, וזוה יש המדרש כיון שהקדימו ישראל נעשה ונשמע א"כ מהא ידעינן דעשה דוחה לא תעשה, מיד אמר הקב"ה שאפשר להשתמש בכסף ויקחו לי תרומה.

איך יש מציאות לדורות לקיים את מצות בניית המקדש הרי זה ירד מוכן למלעלה מה שהקשתם על מוני המצוות שכתבו שיש מצוה לבנות בית המקדש לדורות שגמרו ועשו לי מקדש ושכתי בתוכם, דיש להקשות לפי מה שכתבו הראשונים ח"ס סו"ט סי' י"א וכן בארש הסי' כ"ב, וכן בספיקת ט"ו ע"ב דמקדש העתיד שאנו נבצמן, בניי ומשוכלל הוא גילה ויבא משמים, שנאמר שמות ט"ו "מקדש ה' כוננו יד"י" א"כ איך שייך לקיים מצוה זו לדורות, הרי זה יבא משוכלל ומוכן למלעלה, ולא שייך שאדם יעשה מהשואה, ותרצתם בכמה אופנים.

הגאון רבי ישראל שוורץ שליט"א רב קהילת צאנז ביתר **הגאון רבי פרץ טובי' בידר שליט"א** רב קהילת צאנז בית שמש נראה להעיר, דזכותם לכיון בקושיא זו לכ"ק מרן האדמו"ר שליט"א שהקשה קושיא זו במעמד האדיר בכנס לנשות צאנז, ותירץ בדרך אגדה דהכוונה שלכל אחד יש את הבית המקדש האישי שלו וכל יהודי כשמתנהג בקדושה מקיים את המצוה של ועשו לי מקדש ושכתי בתוכם, וזוה תירץ באופן נפלא מה שתקשו כל האחרונים על סתירת הרמב"ם שכתב אין בונין בנין בית המקדש בלילה שנאמר ויביום הקים משה את המשכן, ביום מקימין ולא בלילה, ואח"כ כותב שהכל חייבים לבנות ולסעד בעצמם ובממונם אנשים ונשים, דקשה כיון דאין בונין בלילה, א"כ היא מצות עשה שהזמן גרמא, דקימין קדושין כ"ט ע"א דנשים פטורות, ומדוע כתב הרמב"ם דנשים חייבות, עיין ספר מעדני אשר פרשת תרומה שנת תשי"ו תשעה תרוצים ולפי הני"ל אתי שפיר דהכוונה לבית מקדש האישי שלכל אחד צריך שיהא זה שייך גם בלילה לכן נשים גם חייבות בהו.

הגאון גמליאל הכהן ריינוביץ שליט"א מ"ח"ס "גם אני אודך" ר' מרדכי יוסף החיד"ש על המועדים נראה לתרץ, שהנה ידוע ראה בספיקת זרע קדוש פרשת כי תצא, ועוד הרבה שבכל מצוה שאדם עושה, הוא בונה אבן לבית המקדש, ולהיפך, הוא מוריד אבן מבית המקדש, ונמצא ששייך ממש בנין בית המקדש השלישי, וזה כוונת הרמב"ם שיש מצוה לבנות בית הבחירה, פירוש שזה שייך לכל אדם, בכל מעשה טוב שעושה, שבונה בזה הבית המקדש.